

Hvordan kan en flersprogethedsdidaktik styrke arbejdet med ordforråd i tidlig sprogstart?

Anne Holmen, Stine Wulff Østerskov & Anna-Vera Meidell Sigsgaard

Tilegnelse af ordforråd og udtryk spiller en central rolle i udviklingen af elevers kommunikative kompetence på det nye fremmedsprog. En af de måder man kan styrke denne tilegnelse på, er ved at inddrage de mange sprog, som eleverne i klassen kender. Dette kan desuden stimulere deres sproglige opmærksomhed.

Ordforråd er et centralt element i al sprogundervisning og en meget vigtig bestanddel i al begynderundervisning. Med ordforråd tænkes her både på enkeltord og på de såkaldte chunks, dvs. ordforbindelser, der består af flere ord, men læres som en helhed. Som Jette von Holst-Pedersen beskriver i sin artikel ”At lære sprog gennem chunks, leg og bevægelse”, er chunks nyttige, fordi de straks kan anvendes til brugbar kommunikation (von Holst-Pedersen, 2017). Herved kan eleverne nemt få en succesoplevelse og føle, at de til en vis grad behersker det nye sprog, og samtidig blive motiverede til at lære mere. Birgit Henriksen har i flere artikler skrevet om, hvad det vil sige at kunne et ord. Hun har desuden gennemgået forskellige pædagogiske metoder til at arbejde med ordforråd på et fremmedsprog og har her understreget, at tilegnelse tager tid og kræver mange gentagelser af de samme ord og chunks i forskellige sammenhænge. Disse overvejelser er relevante for både undervisning i engelsk i 1. klasse og undervisning i fransk og tysk i 5. klasse. I det følgende vil vi fokusere på, hvordan disse tanker om tilegnelse af ord og ordforbindelser på det nye fremmedsprog kan kombineres med inddragelse af andre sprog. Der er naturligvis tale om en balance mellem et fokus på de mange sprog og dermed på elevernes sproglige opmærksomhed og et fokus specifikt på målsproget.

Eksempel fra engelsk

I [forløbet 'Me and My Monster'](#) til undervisningen i engelsk i 1. klasse er der fokus på et ordforråd, der vedrører dele af kroppen, farver, størrelser og tal. Desuden indgår følgende chunks: 'This is a...', 's/he has...', 'I have...'. Eleverne kan med dette emne bruge mange

sanser, idet det er naturligt, at de både tegner og farvelægger monstre og fx synger ”Head, shoulder, knees and toes”. Desuden egner emnet sig godt til CL-strukturen ’Quiz & byt’, hvor eleverne går rundt mellem hinanden med hvert deres kort med et kropsord på og siger: ”Hello, This is a nose - what’s that? This is a mouth, thank you” osv.

Den sprogpædagogiske fordel ved at arbejde med kropsord ift. monstre er, at monstrene kan udformes på mange måder. De kan fx have 23 fingre og to hoveder. Det giver flere autentiske kommunikationssituationer, hvor der kan spørges ægte til antallet af fingre og hoveder.

Det er en oplagt mulighed at inddrage andre sprog og arbejde med, hvad kropsdelene hedder på de forskellige sprog. Læreren kan tegne en krop i stor størrelse og ud for fx ’næsen’ skrive betegnelsen for ’næse’ på alle de sprog, eleverne kan komme i tanke om. Hermed kan man se, at nogle sprog er beslægtede med hinanden. Her nævnes nogle få eksempler:

1. næse (dansk), näsa (svensk), nese (norsk), nef (islandsk), nose (engelsk), Nase (tysk), neus (hollandsk)
2. nos (russisk med latinske bogstaver), nos (polsk)
3. naso (italiensk), nez (fransk), nariz (spansk)
4. anf (arabisk med latinske bogstaver)
5. burun (tyrkisk)

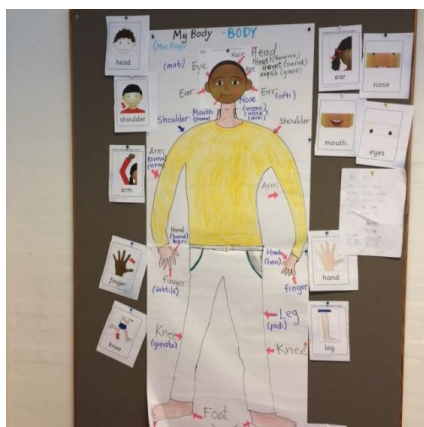

Foto: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen

Erfaringsmæssigt bliver eleverne begejstrede for at høre og se de forskellige sprog. Det kan styrke elevernes sproglige opmærksomhed og deres forståelse for sproglægtsskab. For at

denne øvelse kan virke sprogligt anerkendende, er det vigtigt at læreren understreger, at alle sprog har lige status, og at alle elevers ressourcer er lige relevante.

Et andet oplagt emne at tage fat på, ud fra tegningen af kroppen, kunne være et mere grammatisk emne om, hvordan man danner flertal på de forskellige sprog. Gøres det med en forstavelse eller en endelse? Er endelsen altid den samme eller varierer den med ordets køn eller med de vokaler, der optræder i ordets stamme? Er der sprog, som slet ikke markerer flertal?

Eksempel fra fransk og tysk

På samme måde er det centralt at opbygge et funktionelt ordforråd inden for et kommunikativt emne i den tidlige fransk- og tyskundervisning. [Forløb 2](#) i fransk og [forløb 4](#) i tysk handler om ugedage og fritidsaktiviteter. Det er her fx oplagt at se på ugedagenes navne og på elevernes aktiviteter. I makkerpar arbejder eleverne med et skema med ugedage på forskellige sprog, hvor deres fokus drejes hen mod, at ugedagene på flere sprog har fået navn efter planeter og gudenavne. Som med kropsovelsen bliver eleverne her mere sprogligt opmærksomme og får ”flere kroge” at hænge deres viden og ordforråd op på. Sammen med nogle kommunikative chunks fx ”Qu’est-ce que tu fais (le lundi)” og ”J’aime jouer au foot (le lundi)” samt tallene op til 31 har eleverne nu nok sprog til at kunne stille spørgsmål til hinandens kalendere. Også her er der mulighed for en autentisk kommunikationssituation, hvor eleverne stiller spørgsmål og svarer ud fra deres egen hverdag.

Theme 2 : Mes loisirs

Les jours de la semaine en plusieurs langues

Anglais:	Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
Français:	Lundi	Mardi	Mercredi	Jeudi	Vendredi	Samedi	Dimanche
Allemand:	Montag	Dienstag	Mittwoch	Donnerstag	Freitag	Samstag	Sonntag
Espagnol:	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado	Domingo
Danois:							

Hvilke forskelle og ligheder kan du se?
Tal med en klassekammerat om det.

Prénom _____

Afrunding

Jo mere vi i klasserummet åbner op for arbejdet med elevernes sproglige bevidsthed og metakommunikative opmærksomhed på flere sprog end blot målsproget eller dansk, jo nemmere vil det være for alle elever at føle, at de indgår som en ressource i fællesskabet. Det kan derfor være en god idé at arbejde med ordforråd og flersprogethed fx ved at få eleverne til at arbejde med at skrive deres egne korte tekster med tegninger eller fotografier på flere sprog. Disse kan så sættes op som bøger, der kan udstilles. Inspiration til, hvordan man kan arbejde med såkaldte identitetstekster (tekster om elevens eget liv) på to sprog kan findes i den såkaldte *Dual Language Showcase* fra den canadiske [Thornwood skole](#). Her kan man finde tekster skrevet af indskolingselever på henholdsvis engelsk og et af de 28 andre sprog, som skolens elever kan.

Jim Cummins og Margaret Early (2011) skriver om projektet, at det viser, at det kan lykkes for lærere at inddrage sprog, som de ikke selv behersker, samtidigt med at elevernes sproglige forskelligheder inddrages som ressource. Angiveligt skriver nogle elever først teksten på engelsk og får derefter hjælp af deres forældre til at skrive versionen på det andet sprog, mens andre elever starter med det andet sprog og får hjælp til oversættelsen til engelsk. Kunne det tænkes, at en lignende tilgang kunne bruges i fremmedsprogsundervisningen, hvor elever med andet modersmål får mulighed for at skrive en historie på målsproget og deres modersmål, eller på tre sprog – målsprog, dansk og modersmålet? Med et sådant arbejde får eleverne mulighed for at fortælle deres egne historier og få opbygget et relevant ordforråd, samtidig med at deres sproglige opmærksomhed styrkes.

Hvis du vil vide mere:

Cummins, J. & Early, M. (red.) (2011). *Identity Texts. The Collaborative Creation of Power in Multilingual Schools*. Stoke-on-Trent, England: Trentham Books.

Daryai-Hansen, P. & Albrechtsen, D. (red.) (2018). *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Henriksen, B. (2010). Hvad vil det sige at kunne et ord? Ordforståelse og ordbeherskelse. *Sprogforum* 49/50, 11-17.

Henriksen, B. (2015). Fokus på det oversete ”ordforråd”. I: A.S. Gregersen (red.). *Sprogfag i forandring. Pædagogik og praksis*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 201-226.

Moore, D. (2014). Sproglig opmærksomhed – en tilgang til at styrke sproglæring fra den tidlige barndom. *Sprogforum* 58, 41-48.

von Holst-Pedersen, J. (2017). At lære sprog gennem chunks, leg og bevægelse. I: A.S. Gregersen (red.), *Tidlig sprogstart i skolen*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 66-83.

Udarbejdet af professor Anne Holmen, engelsklærer på Oehlenschlägersgades Skole Stine Wulff Østerskov og lektor Anna-Vera Meidell Sigsgaard i rammen af projektet ”Tidlig sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed”, Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen, støttet af A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til Almene Formaal og Københavns Kommune.